

Основною причиною всихання хвойних насаджень є ураження **стовбуровими шкідниками**. В насадженнях, до складу яких входить сосна звичайна, наявні дерева: всихаючі (IV - категорія стану) та сухостійних (V-VI - категорія стану), уражені та відпрацьовані стовбуровими шкідниками.

Заселеність дерев сосни звичайної, стовбуровими шкідниками, визначається за їх типовими ознаками. У зоні товстої кори (нижня частина стовбура) виявлені пошкодження (при відлученні відмерлої кори, чітко видно ознаки життєдіяльності стовбурових шкідників, а саме маточні та личинкові ходи, шлюбні камери, льотні отвори, а також продукти життєдіяльності, тощо), які наносить шкідник під час заселення імаго та живлення личинок шестизубчастого короїда-стенографа *ips sexdentatus* (поверхня стовбура в районі поселення зайнята ходами повністю).

На лісовій підстилці відмічено наявність опалих пагонів з ознаками заселення сосновими лубоїдами з родини Tomicus (представники - малий сосновий лубоїд *Tomicus minor* та великий сосновий лубоїд *Tomicus piniperda*). Опалі пагони світло - зеленого або жовтуватого кольору мають характерні місця занурення дорослих особин до гілок. У нижній частині стовбура деревостанів V та VI категорій санітарного стану відмічено типові пошкодження тканин стовбура, які наносять ксилофаги з групи деструкторів - Вусачі *Gerambycidae* та Златки *Buprestidae*.

В соснових насадженнях, які представлені сосною звичайною *Pinus sylvestris*, виявлено дерева III-VI категорії санітарного стану, які мають ознаки послаблення (крона ажурна, присутні сухі скелетні гілки в різних частинах крони) та загибелі внаслідок ураження кореневою губкою (збудник *Heterobasidion annosum*). За категорією розвитку осередок кореневої губки - діючий, виявлений при базовому лісовпорядкуванні. Також виявлено насадження сосни звичайної *Pinus sylvestris* частково ураженно омелою австрійською (*Viscum album subsp. austriacum*). Паразитична рослина виявлена на окремих деревах по всій площі насадження, що призводить до зниження їх стійкості, ослаблення приросту та початкових ознак всихання. Кількість дерев з наявністю омели не перевищує критичного рівня, що дозволяє здійснити вибіркву санітарну рубку без необхідності суцільного вирубування насадження.

В обстежених насадженнях, спостерігається наявність дерев (осики, берези повислої) із плодовими тілами на висоті від 3 до 7 м. Частина дерев перестійна та вражена **несправжнім трутовиком** (*Phellinus robustus*), справжнім трутовиком (**березова губка**) *Fomes fomentarius*. Хвороби викликають строкату гниль стовбура. Характер ураження – поодинокий.

В насадженнях до складу яких входить береза повисла (є стиглою та перестійною, та враженою стовбуровою гниллю), мають ознаки заселення стовбуровими шкідниками, ймовірно з родини вусачів *Gerambycidae* та Златок *Buprestidae* (під корою присутні типові личинкові ходи, на стовбурі - вилітні отвори імаго). Виявлено високий ступінь ажурності крони, незначний приріст, листя дуже дрібне та всихає, суховершинність, наявні сухі скелетні гілки в різних частинах стовбура. Характер ураження – поодинокий.

Також відмічається, що наявна велика кількість дерев які, не відносяться до жодної з категорій технічної придатності, тобто в насадженнях **накопичується неліквідна деревина**.

Насадження швидко втрачають свої лісогосподарські та захисні властивості. В насадженнях швидкими темпами проходить накопичення низькосортної деревини. Санітарний стан даних насаджень визнано незадовільним.

Висновки та пропозиції:

1. Лісопатологічне обстеження насаджень проведено по Любомльському надлісництву на загальній площі – **21,1 гектарів**. Обстежені насадження створюють незадовільний санітарний стан, деревина втрачає свої технічні якості, проходить розповсюдження стовбурових шкідників.

2. Для поліпшення санітарного стану лісів, з метою оздоровлення насаджень у максимально стислі строки, за умови недопущення негативного впливу на навколишнє природне середовище, рекомендовано провести заходи з поліпшення санітарного стану лісів, а саме: вибіркві санітарні рубки – на площі **21,1 гектарів**.

3. Заходи з поліпшення санітарного стану лісів провести в 2025 році дотримуючись максимально стислих термінів. При проведенні заходів з поліпшення санітарного стану лісів передбачити застосування методів та технологій, що передбачають запобігання негативному впливу на стан навколишнього середовища.

4. Рубки провести згідно СПЛУ, термінів та норм передбачених цими правелами.

5. В осередках стовбурових шкідників, вітровалів та буреломів, заготовлену деревину вивозити в максимально стислі терміни, а за неможливості термінового вивезення корувати, лісосічні залишки утилізувати.

6. Осередки стовбурових шкідників та стовбурових гнилей, які зафіксовані під час лісопатологічного обстеження, підлягають моніторингу санітарного стану насаджень спеціалістами Любомльського надлісництва, та у разі не зафіксованого осередку вторинних шкідників на обліку підприємства, вони підлягають обов'язковій фіксації.

7. Лісовій охороні Любомльського надлісництва, вести постійний нагляд за суміжними насадженнями. При виявленні появи осередків шкідників та хвороб лісу, в найкоротші термін проектувати проведення заходів з поліпшення санітарного стану лісів. Осередки шкідників та хвороб лісу, виявлені лісопатологічним обстеженням, поставити на облік, згідно лісопатологічного журналу.

8. При проведенні відводів, під вибіркові санітарні рубки, в частинах насаджень середнього та сильного ступеня інтенсивності ураження, враховувати факти зниження повноти нижче критичної (у відповідності до діючих СПЛУ), та при фактичному встановленні даних фактів проектувати в місцях інтенсивної рубки проведення суцільних санітарних рубок.

9. В ході лісопатологічного обстеження спеціалістами лісозахисту червонокнижних рослин та тварин не виявлено.

9. Спеціалістам Любомльського надлісництва, при виявленні червонокнижних рослин та тварин, діяти згідно чинного законодавства.

Акт складено в 3-ох примірниках:

1-й - філії "Рівнелісозахист" ДСЛП "Київлісозахист";

2-й - Любомльське надлісництво;

3-й - Північно-Західне міжрегіональне управління лісового та мисливського господарства.

Акт підписали:

Інженер-лісопатолог

сектору нагляду, обліку та
прогнозу стану лісових насаджень
філії "Рівнелісозахист"

ДСЛП "Київлісозахист"

Інженер-лісопатолог

сектору нагляду, обліку та
прогнозу стану лісових насаджень
філії "Рівнелісозахист"

ДСЛП "Київлісозахист"

Провідний інженер-лісопатолог

сектору нагляду, обліку та
прогнозу стану лісових насаджень
філії "Рівнелісозахист"

ДСЛП "Київлісозахист"

Провідний інженер-лісопатолог

сектору нагляду, обліку та
прогнозу стану лісових насаджень
філії "Рівнелісозахист"

ДСЛП "Київлісозахист"

Начальник відділу мисливського господарства,
охорони та захисту лісів Північно-Західного
міжрегіонального управління лісового
та мисливського господарства

Помічник начальника Любомльського надлісництва
філії "Поліський лісовий офіс" ДП "Ліси України"

Інженер лісового господарства 1 категорії
філії "Поліський лісовий офіс" ДП "Ліси України"

Провідний інженер охорони
і захисту лісів філії "Поліський лісовий офіс" ДП "Ліси України"

Лісничий Гупалівського л-ва

Лісничий Забузького л-ва

(з покладеними обов'язками лісничого
Гуцанського лісництва)

Лісничого Шацького л-ва

Сергій НОВАК

Ярослав БІЛОТІЛ

Тамара МАЦКОВА

Вікторія ОРЕШКО

Володимир КАСЯНЧУК

Володимир ЛЕВОСЮК

Андрій ГЛУХ

Дмитро ШАХРАЙУК

Григорій ЮЩУК

Юрій ДЕМИХ

Віктор МЕЛЮХ